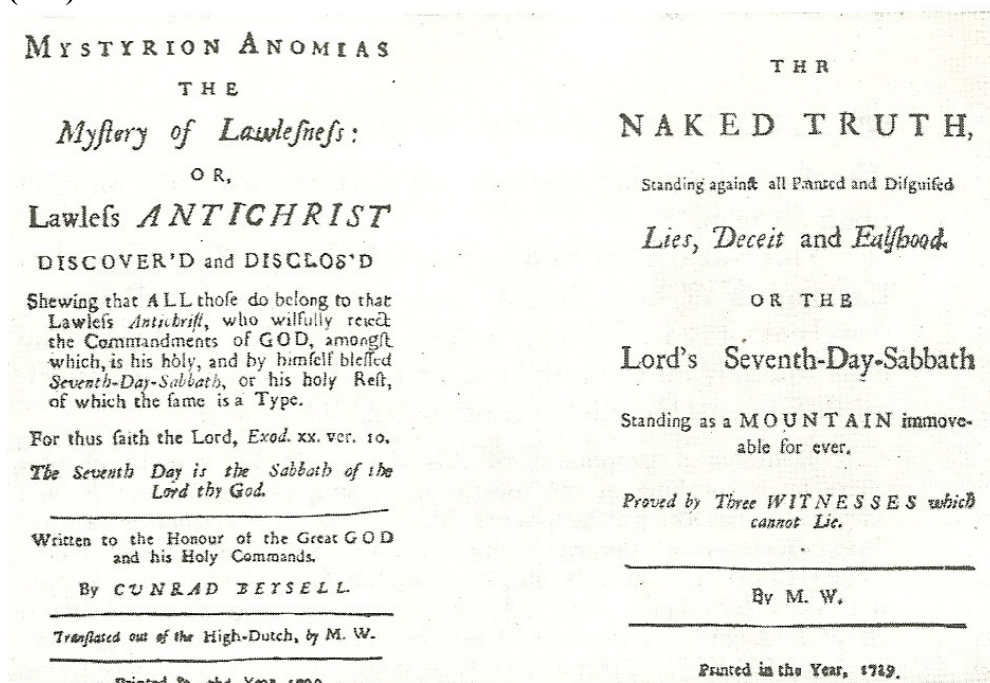

A SZOMBAT ÁTHATJA A NYUGATI VILÁGOT

I. Az európai szárazföldről átviszik a megmozdulásokat Amerikába

A hetedik napi szombat megtartásának hasonló újjáéledése történt Németországban és Hollandiában a XVII. században. Bizonyos pietista csoportok sokkal életbevágóbb vallási tapasztalatokra törekedtek, melynek következtében súlyos viták támadtak. Az egyik ilyen csoport Német Baptisták vagy Dunkerek néven volt ismert. Ez sokak számára üldözést jelentett, mint pl. a Mennonitáknak és az *Unitas Fratrum* (Egyesült testvérek)-nek, akik mindenüket eladva Amerikába menekültek. Néhányan Pennsylvániában telepedtek le Germantown közelében. Egy másik csoport Ephrata-ban, Lancaster közelében telepedett le, ahol a hetedik napi szombatot kezdték megünnepelni. Conrad Beissel és Michael Wohlfarth a hetedik napi szombat megtartásával kapcsolatos kockán forgó elvekről 1728-1729-ben könyveket adott ki. Beissel könyvének címe: *A törvénytelenység titka: avagy a törvénytelen Antikrisztus felfedezése és leleplezése, ami azt jelenti, hogy MINDAZOK a törvénytelen Antikrisztushoz tartoznak, akik szándékosan elutasítják ISTEN parancsolatait, melyek között ott van az ő szent és általa megszentelt hetedik-napi szombatja, vagyis az ő szent nyugalomnapja, ami egyben az ő pecsétje.*

Wohlfarth szintén kiadta saját beszámolóját a szombat bizonyosságáról, Az Úr hetedik napja – mind németül, mind angolul megnevezve – A meztelen igazság, mely szemben áll minden burkolt és álcázott hazugsággal, csalással, hamissággal, vagyis az Úr hetedik-napi szombatja örök elmozdíthatatlan hegyként áll.

1729-ben Philadephia-ban kiadott szombatról szóló két tanulmány

(balra) Az angol Conrad Beissel először németül kiadott egyedülálló értelmezése a *Törvénytelen titkáról*; és (jobbra) Michael Wholfarth értelmező *Meztelen igazság* című írása, mindkettőt ugyanabban az időben adták ki. Mindegyiket a Benjamin Franklin Nyomdában nyomtatták ki.

1735-ben Philadephia-ba egy látványos zárandoklat alkalmával a városi törvényszék lépcsőjéről való ünnepélyes bejelentés következtében érte el tetőpontját a hetedik napi szombat megtartása. Ezt hasonló zárandoklatok követték New Jersey-ben 1738-ban, valamint New England-ben 1744-ben.

Mint említettük, az óvilági szombatünneplő írók egyöntetűen vakmerő felelősséggel vádolták a pápaságot a szombat megkísérelt megváltoztatásáért, amint az Dániel 7:25-ben előre meg volt jövendölve, és a kis szarv hatalmáról úgy gondolták, hogy az a Jelenések fenevadával és Babilonjával azonos. Kijelentették, hogy egy ilyen vakmerő meghamisítást vissza kell utasítani. Így tanították ezt Tillam (1651), Saller (1657), Chamberlen (1682), Bampfield (1792), és mások az Óvilágban – álláspontjuk megegyezett tehát e független újvilági írók álláspontjával. Ilyenformán a szombat hirdetése és megtartása a XVIII. századi Amerikában elválaszthatatlanul össze volt kötve a Biblia próféciaival, vasárnappal való helyettesítéséről pedig úgy nyilatkoztak, hogy az csak egy isteni

felhatalmazás nélküli emberi törvény, és ezért érvénytelen. Ezért azt állították, **(920)** hogy a hetedik nap még mindig a keresztény szombat, mely minden emberre kötelező érvényű.

Ez igaz volt az angol Samuel Beebee (1722), Long Island-i hetediknapi baptistáról is, aki a szombatról az első vitairatot kiadta Amerikában. Ő is egyértelműen próféciai alapra helyezte a vitakérdést, melyet a történelmi beteljesedés bizonyított. Itt az ő állítása:

„Dániel is megjövendölte ezt a változást a hetedik fejezetében, ahol a negyedik állatról beszél; feltételezte, hogy az a *Római Birodalom* és abból az országból tíz király támad; és *egy másik támad utánuk, és különb lesz, mint a többiek*; melyet én a Római Hatalomnak tekintek (úgynevezett kereszténység, ami az Asszony, a hamis Egyház, a Paráznák Anyja lovagol azon, Jel. 17:3.) és sokat szól a *Felséges ellen, és a Magasságos szentjeit megrontja, és véli, hogy megváltoztatja az Időket és a Törvényeket: és azok kezébe adatnak... stb.*

„és most beteljesedve látjuk azokat a prófécákat, tudniillik a hamis Egyház, a Paráznák Anyja, aki ralkodott a Római Hatalmon, és azzal egyetértésben. ÁTHÁGTÁK ISTEN TÖRVÉNYÉT, MEGVÁLTOZTATTÁK AZ IDŐT ÉS AZ ISTEN SZOMBATJÁNAK PARANCSÁT, és ez által megtörték az örökkévaló szövetséget; mely *Konstantin* rendeletével kezdődött a IV. században, amely az első törvény volt, amit valaha is kiadtak a hét első napjának ünneplésére, és amit az utána követő császárok megerősítettek.”¹

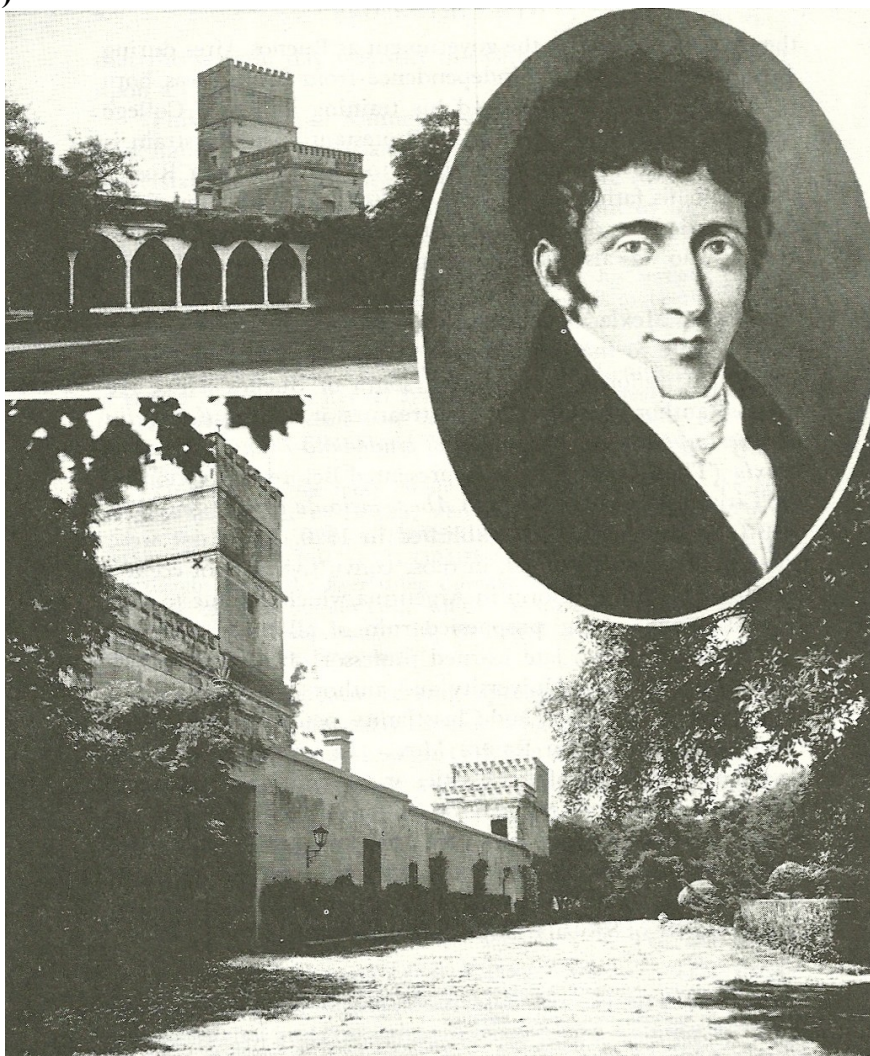
És ez a szombat-megújulás a XIX. században egyre szélesebb körökben terjedve megjelenik éppúgy az Újvilág új területein, mint az Óvilágban. Most egy Dél-Amerikai hazafit fogunk megemlíteni, majd a hetedik napi szombat egy skót védelmezőjét. Az ilyen fejlemények képezik a lassan kialakuló szombatünneplő adventisták hátterét, és nyomatékosan világítanak rá a szombatnap fontosságára.

II. Ramos Mexia bevezeti a szombatot Argentínába

FRANCISCO HERMOGENES RAMOS MEXIA (1773-1825)², argentin hazafi – aki hazája képviselője volt Pacajes-ben (ma Bolívia-ban) és egy ideig Cabildo-ban szolgált, segítve **(921)** a végrehajtó hatalmat a Buenos Aires-i kormányban a Spanyolországtól való Argentin függetlenségi küzdelem idején – Buenos Aires-ben született, és városuk Royal College Szemináriumában nyert képesítést. Anyai ágon egy ősi protestáns családból – vissza egészen Maria Cristina Ross y Pozzo-ig – származott, de apja spanyol katolikus volt. 1804-ben Don Francesco a Spanyol Királyi hadsereg dandártábornokának lányát vette feleségül, aki Bolívia La Paz tartományának pénzügyi kormányzója volt.

Ramos Mexia³ maga is alképviselő volt, valamint képviselő az Argentin törvénykező testületben, és volt egy nagy birtoka Miraflores-ben, Kaquel közelében, Buenos Aires-től délre. Számos egyedülálló tanulmány szerzője is

volt, köztük *Evangelio de que responde ante le nación el ciudadano Francisco Ramos Mexia* (The Gospel That Is Represented Before the Nation by the Citizen Ramos Mexia – Az Evangélium, melyet Francisco Ramos Mexia állampolgár képvisel a nemzet előtt), és *Abecedario de la religión* (The A B C (922)

Francisco Ramos Mexia palotaszerű argentinai otthona

Francisco Ramos Mexia Tapiates-i erődítmény-kastélya Buenos Aires déli részén, bemutatva a kilátást és a gyönyörű környezetet. (kisebb kép) Don Francisco arcképe. A második advent és a hetedik napi szombat együttes hírnöke.

of Religion – A vallás ÁBÉCÉ-je), mindkettő 1820-ban jelent meg. Meg kell jegyezni, hogy ezeket akkor írta, mikor az egyházi és politikai reformok

megrázkódtatásokat okoztak Argentínában, melyek az ő számára minden földi dolog megjövendőlt romlásának eleven jelképei voltak.⁴

Clemente Ricci, a Buenos Aires-i Egyetem néhai professzora, aki ókori történelmet tanított, és a történelemről és a kereszténységről egy tucat fontos mű szerzője, mélyreható tanulmányokat írt Ramos Mexia-ról. Ezek egyikében úgy írja le, mint a titokzatos, vagyis látnoki keverékét, merev és hajthatatlan reformert, aki a Bibliát a maga tisztaságában akarja követni, állandóan harcol a főpapi palástot viselő egyházi hierarchia ellen⁵, és minden alkalommal a Biblia szövegeit idézi. „Lángésznek” nevezik és ez fontos volt, mivel a szombat-ünneplés egyedülálló képviselője volt Dél-Amerikában.

(923)

III. Mint a hitehagyás pusztájában kiáltó szó

Ramos Mexia mindenkor az igazság és szabadság bátor védelmezője volt. Hangnemből és temperamentumból nagyon hasonlított az észak-amerikai úttörő Roger Williamsre, a Rhode Island-i baptisták alapítójára. Éles ellentétben állt a korabeli dél-amerikai spanyol nemessel, aki félelmet nem ismerő és vakmerő volt, de babonás és kegyetlen is, karddal és lándzsával felfegyverkezetten állandóan aranyat és kalandot keres, és akit mindig egy katolikus szerzetes kísért, aki mindig oltárt is emelt a vérengzés és zsákmány mezején.

Don Francisco a „Dél nagy Eretneke” volt, aki hirdette az igét az igazságra, valóságra és társadalmi igazságosságra éhes tömegeknek, és azt tanította, hogy a vallás az egyén Istennel való személyes kapcsolata, független a földi papságtól, hogy az Atyát lélekben és igazságban kell imádni, és hogy az üres, külső formák csak ártanak és hamisak.⁶

Már maga az a tény is, hogy egyszerű egyháztag vallásos dolgokkal foglalkozzék, eretnekségnek számított. Az akkori felfogás szerint hogyan is lehetne valami igazság vagy igaz vallás pap, kápolna és oltár nélkül? Hogyan lehetne a mi mennyei Atyánkat segítségül hívni a templom hatáskörén kívül, egyházi szertartás, palástok, díszletek és tömjén nélkül? Hogyan volna lehetséges mise nélkül istentiszteleten részt venni vagy keresztényeknek lenni az előírt keresztség, gyónás és az összes szentségek nélkül? Hogyan lehet a valláserkölcstől a lélekbe vésni a paradicsom, pokol és tisztító tűz erkölcsi nyomása nélkül?

1. TILTAKOZIK AZ INDIÁNOKKAL VALÓ IGAZSÁGTALAN BÁNÁSMÓD MIATT. — Carranzas szerint, Ramos Mexia a forradalom kezdetén, 1811-ben a Kormánytanács tagja volt, és 1815-16-ban képviselő a Megfigyelő

Bizottságban. Később, miután alaposan belemerült a neves Chile-i jezsuita, Manuel Lacunza⁷ második adventről írt híres munkájába, közzétette a saját emlékiratait. **(924)** Majd 16 dél-amerikai indián törzsfőnököt képviselt a kormánnyal kötött békeszerződés aláírásakor 1820. március 7-én.⁸ Írt egy levelet Marcos Balcarce kormányzónak, melyben tiltakozott a katolikus tisztek és papok részéről az indiánokkal szemben tanúsított bánásmód ellen, és mellékelte új könyve *Abecedario de la religión* (A vallás ÁBÉCÉ-je) egy példányát is.⁹

Ricco professzor, aki kiemelte Ramos Mexiat az argentin történelem homályából, egyedülálló személyiségnek tüntette fel őt Dél-Amerika évkönyveiben.¹⁰ Mivel volt kapcsolata a rendőrségi szervezettel, el tudta készíteni a különböző vallási, társadalmi és jogi vonatkozású saját magyarázatát az országos szokásjogról, melyet meg is tett. Erről később.

2. ÁLLÍTOTTA, HOGY ISTEN SZÓCSÖVE. – Mexia a dél-amerikai függetlenségi mozgalmak vad, szenvedélyes időszakában kerül az érdeklődés központjába, zajos zavaró fenyegetések és primitív vadság kegyetlen kitörései közepette, amely azzal fenyegetett, hogy minden lényegest lerombolnak és mindent tönkretesznek. E megrázkódtatások alatt egy új nemzeti élet küzdött, hogy napvilágra kerüljön. És ezen egymásnak ellentmondó vélemények közepette, melyek különféle gondolkodóktól, államférfiaktól, katonáktól és szónokoktól eredtek, emelkedett ki Francisco Ramos Mexia magányos alakja – az argentin puritán.

Olyan jellem volt, aki nem tért el meggyőződésétől semmilyen földi tekintély vagy hatalom előtt, amely vele szemben állt, mert egy kiemelkedő tekintélynek tekintette magát, aki képességgel van felruházva, hogy hatalommal tud szólni az emberekhez. A római levelet idézte a Vulgatából, nyomatékosan ragaszkodva ahhoz, „hogy csak Isten igaz és minden ember hazug.” Kijelentéseinek e tekintélyelvű jellege váltotta ki az egyház haragját. Miraflores-i rezidenciájából úgy hallatszott hangja, mint egy prófétai szó a pusztában, **(925)** a „Pampa magányából”, kijelentve, hogy „engem a Mindenható küldött tihozzátok – a Mindenható helyezte vállamra kezét – és mióta elvette arcom elől a leplet, soha nem maradtam néma”.¹¹

IV. Ramos Mexia a protestáns; Lacunza a katolikus

Ramos Mexia legtöbb írott művét a saját családja semmisítette meg, az inkvizíció során, mivel vakbuzgó katolikusok voltak. De szerencsére fennmaradtak a saját, jellegzetes kézírásával készített margójegyzetei a Manuel Lacunza – aki kedvelt szerzője volt – *La venida del Mesias*¹² című

sorozatának köteteiben. Ebben kifejezésre jut Don Francisco teljes személyisége.¹³ Lacunzának e jegyzetekkel ellátott példányát a híres londoni Belgrado 1886-ban kiegészítette, és kifejezetten argentínai terjesztésre, spanyol nyelven Londonban kiadta. Ebben újjá éled a Floris-i Joachim XII. századi régi tanítása, mely nagy részben feledésbe merült,¹⁴ amely azonban jelentősen befolyásolta a próféciákról való protestáns reformáció álláspontjait.

1. A BIBLIA TELJES ALKALMASSÁGA – A Lacunza és a Ramos Mexia közötti kontraszt nagyon szemléletes. Egyetlen közös területük az áldott második advent tana. Lacunza túlnyomóan katolikus hittudós, míg Ramos Mexia protestáns, mely állandóan kiütközik – ezért ő állandóan kritizálja Lacunza szövegét. Ramos Mexia a XVI. századi reformáció álláspontját tartja – nincs másik könyv, csak a Biblia; nincs másik tekintély az egész világon, csak a Szentírás. Számára ez Isten ihletett Igéje, mely mindent tartalmaz, amire az embernek szüksége van, mely magába foglalja a múlt és jövő mindeneket felülmúló titkait. Ramos Mexia alapvetően kálvinista presbiteriánus és az egyénről és a társadalomról való felfogásában határozottan puritán.¹⁵ Semmi lényegeset nem tanult **(926)** Lacunzá-tól, mivel saját teológiája teljesen kialakult, mielőtt megismerte a chilei jezsuitát. Kitűnően tudott latinul, és a Vulgatából való bibliai idézetei behatoltak annak belső jelentésébe.¹⁶

2. RAMOS MEXIA – MÉLYTUDÁSÚ PROTESTÁNS HITTUDÓS – Egy másik tanulmányban, *Francisco Ramos Mexia y el Padre Lacunza*,¹⁷ Ricci professzor észrevételt tesz Dr. Abel Chagnetón tudományos munkájáról *En torno de un „papel anónimo” del siglo XVIII* (Concerning an Anonymous Paper of the 18th Century – Egy XVIII. századi ismeretlen könyvre vonatkozóan)¹⁸ cím alatt. Ez a neves író állítja, hogy Ramos Mexia Lacunzától nyerte nézeteit. De Ricci ragaszkodik ahhoz, hogy Ramos Mexia bibliamagyarázó és teológiai rendszere szöges ellentétben áll a chilei jezsuitáéval. Lacunza jó képességű katolikus hittudós volt; Ramos Mexia pedig mélytudású protestáns hittudós. Bár hisz az adventben, ugyanakkor támadja a katolikus rendszert, saját nézeteit nem kis mértékben a kálvinista és luteránus hittudományra alapozza. Lacunza arra törekedett, hogy az ő adventbe vetett hitét katolikus elméletekkel támassza alá, ezért vágott vissza felháborodottan Velez-nek és a katolikus teológusoknak.

Ezzel ellentétben Ramos Mexia nyíltan elismeri az adventizmus tagadhatatlan „eretnekségét”, de saját adventizmusát szilárdan a bibliai magyarázatra alapozta, ami a protestáns tétel szíve volt. Másrészt Lacunza sok éven át Imola és Bologna környékén tartózkodott, ez Olaszország azon

része, amely egy állandó „eretnekség” forrása. Itt írta a Floris-i Joachim *Expositio apocalipsis*-ét,¹⁹ mely mind az eredeti, mind a titkos fordításban rendelkezésre állt. Ezzel ellentétben, Ramos Mexia adventizmusa Dánieltől, Páltól és Jánostól eredt, valamint a montanisták, a Fraticelli, a Cseh Atyafiak és más „szekták” tanításaiból.

(927) 3. KONSTANTIN IDEJÉBEN BEKÖVETKEZIK A HITEHAGYÁS – Ramos Mexia felfogása érdekes az őskeresztény egyház eredeti összeütközéséről, amint összehasonlítja azt Konstantin végzetes korszakával. Lacunza III. kötete 384. oldalának margó jegyzetére tömören ezt írta Ramos Mexia:

„Ezért mondják, hogy Róma 15 százada többet ér, mint az első hívők 3 sötét évszázada, beleértve az apostolokat is; akiktől származnak, és azt mondják, hogy szervezet nélkül irányították magukat. Tudatlanok!”²⁰

A 391. oldalon állítja:

„Ennek következtében a jelen egyház makacsul behunyta szemét a Világosság előtt, és fülét a hírnökök szava előtt, az első három század után. Mennyivel inkább bezárnák ma szemüket és fülüket.”²¹

V. Ramos Mexia teológiája protestáns

1. TELJESEN KRISZTUS ÁLDOZATÁRA ÉPÍT – Ramos Mexia csupán protestáns hitét nyilvánította ki a Lacunza írásaiban tett margójegyzeteiben. „Az igaz hitből él, Jézus által” – gyakorlatilag ugyanazokat a szavat használja, mint Luther.²² És teljesen elégséges a Kálvária és a mi egyetlen papunk áldozata – a Reformáció másik alapvető követelménye – hasonlóképpen egyértelműen kifejezésre jut itt:

„Nem lenne szükség papokra, sem évenkénti vagy naponta való áldozásokra, tekintettel arra a tényre, mely szerint Jézus Krisztus feláldozta egyszer az ő testét, és ez elég, több mint elégséges, ez által egyetlen alkalommal eltörölte a világ bűneit, az egész világ minden nemzedékének bűnét, Ádámtól kezdve egészen a világ végezetéig.”^{23a}

Az átlényegülést durva bálványimádásnak nevezi, és kijelenti, hogy „Jézus Krisztus nem bocsátja meg a bálványimádást „egy kis liszt és egy kevés bor által.”²⁴

2. EGYEDÜLI REMÉNYSÉGE AZ ELJÖVENDŐ ORSZÁG – Egyedüli reménye és hite Isten országának eljövetele, bár „a nemzetek még mindig az ellenség birtokában vannak.” Majd így könyörög: **(928)** „Jézus, Dávidnak Fia, jöjjön el a Te országod.”²⁵ Egy későbbi oldalon kijelenti, hogy az egész emberiséget, egyénileg és személyesen is „meghívják arra a helyre, melyet egyszer majd el fog foglalni, amikor eljön a Te országod.”²⁶

3. A SZÓSZERINTI FELTÁMADÁS ÉS A NEMSOKÁRA MEGJELENŐ HAJNALCSILLAG – Ramos Mexia ragaszkodott a szószерinti feltámadáshoz, ami „nemsokára” megtörténik. Bár az emberek ezt vitathatják, ő mégis arra számít, hogy meglátja „a holnap hajnalcsillagát.”²⁷ A világ túljutott az éjfélen, és látja a Fényesség hordozójának, Jézusnak hajnali világosságát, aki minden dolgot rendbe tesz majd. Ramos Mexia hasonlóképpen csapást mér a szeplőtlen fogantatás dogmájára is, és protestáns logikával porrá zúzza és kijelenti, hogy az „kegyeletsértés.”²⁸

VI. A Lancasteri iskolarendszer terjeszti a bibliaismeretet

Még egy másik tényező is volt, a Lancasteri szemináriumi oktatási rendszer, mely rendszerint a Biblia terjesztésével és a felszabadított tömegek ingyenes oktatásával párosult. E rendszert 1787-ben indította el a skót Dr. Andrew Bell, melyet azonban Joseph Lancaster, egy angol quaker tökéletesített, aki 1801-ben²⁹ leegyszerűsítette a rendszert, és erről több könyvet is írt. Ez lényegében egy kölcsönös segítségnyújtás volt, és nem igényelt sok pénzt, melyben néhány nevelő sok gyereket elláthatott, mivel az oktatást nagyrészt a nagyobb diákok végezték. E rendszer, akkoriban sok európai és észak-amerikai iskolában divatban volt, szépen virágzott, és ebben az időben már behatolt Dél-Amerikába is. Mexikóban³⁰ is működött és Chilében is alkalmazták, valamint más országokban is.³¹

(929) A kölcsönös tanítás ezen Lancasteri iskoláiban elfogadták a Bibliát olvasó könyvnek. Lancaster után kétségtelenül Diego Thomson volt az új rendszer legnagyobb támogatója Dél-Amerikában. Éppen a megfelelő időben érkezett Buenos Aires-be a Lancasteri Iskolák (az ún. Brit és Külföldi Iskola Társaság) és a Brit és Külföldi Bibliatársulat közös képviselőjeként. Kb. száz iskolát alapított Buenos Aires-ben ötezer gyermekkel, melyért tiszteletbeli argentin állampolgári címet kapott a kormányzótanácstól. Thomson nemcsak az iskolarendszert kívánta terjeszteni, hanem a Biblia ismeretét is. Ő volt az első azok közül, akik vallásszabadságot akartak Dél-Amerikában. Iskolákat épített Uruguay-ban, Bolíviában, Chileben, Peruban és Ecuadorban. Bogotában megalapította a Columbiiai Bibliatársaságot, melynek egyedüli célja a spanyol nyelvű Biblia kiadása és terjesztése volt.³² Thomson munkáját helyeselte az argentin elnök, aki liberalizálta az alkotmányt.

VII. Kiengesztelhetetlen ellentét Castaneda és Ramos Mexia között

A tömegek ilyen ingyenes oktatása, összekapcsolva a Szentírás szabad terjesztésével, megriasztotta a katolikus egyházi szervezetet. Ez különösen igaz volt Francisco de Paula Castaneda /(770-1832) a keresztes pap és egyházi író esetében, aki ellenezte a demokratikus irányzatokat és kormányokat, valamint az eretnekeket és tévtanaikat. Castanedát egy magányos helyre, a Pampákra száműzték, ahol Ramos Mexia befolyásával és tanításaival találkozott, az új és idegenszerű protestáns vallás képviselőjével, aki ennek a régióknak szeretett jótévője volt.³³ Először is, Castaneda megtámadta a protestáns irányzatú kölcsönös tanítás Lancasteri rendszerét, melyben minden gyerek mások tanítójává lett. E tanítási rendszer magától értetődően kezdte aláásni a vallási hagyomány régi dogmáit. Sok ezerre tehető azok száma Amerikában és Európában, akik e szerint az új terv szerint megtanultak olvasni.

(930) A katolikusokat megrémítette, hogy a kölcsönös tanítás ténylegesen függetlenné tehet, és ezért veszélyesen demokratikus. A papság elszántan küzdött ellene, félve, hogy elveszti nevelési egyeduralmát – mert Lancaster, az alapító, egy Quaker volt; és Thomson, a jelenlegi propagandista egy szállítmány Bibliával érkezett, amit szétszított, mint csempészárut.³⁴

Miközben a kormány egyházi reformokat sürgetett, a kolostorok és szerzetesrendek, valamint a szerzetesek és apácák pénzügyeire vonatkozó jelentéseket kért. Ezután jött az a rendelet, mely megtiltotta, hogy bármilyen egyházi személy, aki korábban nem kapott engedélyt a kormánytól, belépjen a tartományba.³⁵ Don Manuel José Garcia, a pénzügyminiszter reformokat követelt az egyház rendházaiban, és azt állította, hogy a tisztességes papok is ezt kívánják. És a helyzet reformot követelt.³⁶ Castaneda atya úgy érezte, hogy tántorog az egyház épülete, mintha csak földrengés lenne. Úgy látta, „a csarnokot tartó oszlopok megroppantak, az épület falai kifelé dőltek, az oszlopok meghajoltak és megsüllyedtek”. Mint „oroszlán üvöltött” a demokratikus irányzatok ellen, folyóiratokat indított, melyek segítségével felvehette ellenük a harcot, és engedélyt kért arra, hogy az egész folyamatot megállítsa.³⁷

A helyzet most válságos volt. Politikai, társadalmi és vallási vihar söpört végig a dél-amerikai spanyol gyarmatokon. Az örvény Buenos Aires körül kavargott 1820-ban, mielőtt Argentínának, Chile-nek, Perunak és más gyarmatoknak sikerült a saját függetlenségüket a spanyoloktól megvédeni. Castaneda atya túllépte a rendelkezésére álló előjogokat és dacolva a

hatóságokkal, megsértette a sajtószabadságot. Ezért kilenc hónapra a Kaquel-Huincul a sivatagba száműzték, hogy lenyugtassák meggondolatlan szorongását Argentína lakatlan déli határain, a civilizálatlan benszülötteket látva. Csak néhány katolikus vallásos könyvet vitt magával, így érkezett oda télen. Azonban itt, egy ritkán lakott vidéken és fegyvertelen helyőrség mellett, **(931)** hallott Ramos Mexiáról, egy új vallás eretnek terjesztőjéről, aki hűségesen tanította ezen régióban az újonnan megtért cowboyokat és indiánokat.³⁸

Azonban Castaneda atya egyenlő ellenfelére talált Ramos Mexiában, aki befolyásos ember volt kormánykörökben. Castaneda most ott volt, ahol Mexia szemmel tarthatta tevékenységét. De még az atya rövid ott-tartózkodása alatt is jelentős lendületet vett a szabadság ügye, mialatt az atya hevesen harcolt az egyházért.

Még ennek előtte az újjászervezett *Junta* lemondásra kényszerítette Sarratéát, és Ramos Mexia fivérét, Idelfonzót nevezték ki helyettes kormányzónak. Majd hamarosan egy másik tanácstestület lépett működésbe és idővel elrendelte, hogy a helyettes kormányzó távozzon a nagyvárosi tanácsból. Így három kormányzó követte egymást gyors egymásutánban.³⁹ A politikai viharba minden és mindenki belebonyolódott. Minden kifordulni látszott sarkaiból. Minden osztály ügyintéző férfiai csaptak össze egymással. Sarratéa, Soler, Alvear, Balcarce, Dorrego, Idelfonso, Ramos Mexia és Pagola követte egymást a kormányban a végzetes „XX” (1820) évben február és szeptember között. Castaneda a tűz közepébe küzdötte fel magát, és megpróbálta azt eloltani.⁴⁰

Ez a fellépése zajos tiltakozást váltott ki a börtön előtti téren összegyűlt tömegből, ahol a ferences papot tartották. De szeptember 25-én áthelyezték Kaquel-be, száműzetése helyére, a mai Maipú-ba.⁴¹ Ez a hely az Andok és Magellán között elterülő hatalmas sivatag közepén található. Az a magány helye volt. Csak a Pampa és Ranquele indiánok tanyái voltak ott, akik szuverén tulajdonosként járták azt a termékeny síkságot, ahol születtek. Néhányan megpróbálták civilizálni őket.⁴²

(932) 1. RAMOS MEXIA ARRA TÖREKSZIK, HOGY MEGTÉRÍTSE AZ INDIÁNOKAT. – Ez ismét összehoz bennünket Ramos Mexiával, mint egy nagy földsáv tulajdonosával ezen a déli ország részen. Barátságot kötött az indián törzsfőnökökkel, a Tehuelch indiánokkal délen és a Ranquele indiánokkal, kijelentve, hogy ők voltak ennek a földnek az igazi birtokosai. Ezért újra megvette tőlük a földet, így nem lehettek előítélettel vele szemben. Ezek az indiánok továbbra is az ő birtokán éltek Los Tapialason. Majd hozzálátott,

hogy megtérítse őket egy új vallás alapelveire (bibliai protestantizmus), melyet tanulmányai és olvasmányai során dolgozott ki. Ebben a törekvésében a leglelkesebben és gondosan oktatta, és kérdés-felelet formájában tanította az indiánokat. És ők úgy tekintették őt, mint „szeretett királyukat és tisztelt főpapjukat.”⁴³

2. TILTAKOZIK A PAPOK ÉS A HATÓSÁGOK KIZSÁKMÁNYOLÁSA ELLEN – Rendszerbe dolgozta ki a próféták és apostolok írásait, ami határozottan megjelöli a helyes és helytelen vezetői elveket. Ezt egy hosszú okiratban Marcos Balcare kormányzó elé terjesztette, melyben közbenjár az indiánokért és tiltakozott a római papság visszaélései és a kormányzók rendeletei ellen, melyek felhívások voltak a föld ősi birtokosainak kiirtására, mintha az indiánok nem is emberi lények lettek volna. Sürgette elismerésüket és kizsákmányolásuk helyett az oktatásukat. E célból elküldte a *Primer (A B C) of Religion-t* (A vallás ÁBÉCÉ-jét), melynek keltezése „Miraflores 1820. nov. 28.”⁴⁴

3. CASTANEDA – MEXIA ÖSSZECSAPÁSA ELKERÜLHETETLEN – Ez volt a helyzet, mikor Castaneda megérkezett, és arra törekedett, hogy Mexia tanításának jelenlegi eredményeit érvénytelenítse, és terjeszteni akarta a hagyományos katolicizmust az indiánok között. A két nézet közötti összeecsapás elkerülhetetlen volt. Ramos Mexia megszállottja volt reformatori küldetésének, és Castaneda, aki szembeszállt a kormánnyal, azt gondolta, hogy könnyen elbánhat Mexiával és az indián törzsekkel. Így nekilátott tervei véghezviteléhez, gyakran személyesen veszélyes helyzetben. De Ramos Mexia Rodrigues kormányzóhoz folyamodott, **(933)** hogy távolítsa el a túlbuzgó papot. Így száműzetését elengedték, és lehetővé vált, hogy visszatérhessen Buenos Airesbe 1822 augusztusában. Ott azonban szembe találta magát a papság-ellenes tüzekkel, melyek még hevesebben égtek, mint korábban az előtt.⁴⁴

Így Ramos Mexia, a bálványégető „eretnek” és Castaneda atya rövidesen halálos küzdelembe merült. Valójában a harcias barát két tűz közé került – az egyházellenes polgárság, valamint Ramos Mexia által hirdetett és megtartott „eretnokségek” közé. Mindkettő felkeltette a barát harciasságát és kitartóan harcolt – ahogy ő látta – e kettős eretnokség ellen. De a történelem kimutatta, hogy a küzdelem okai mélyen gyökereztek, melyek mélyre hatoltak és szívósak voltak. A polgári hatóságok leleplezték az elnyomó egyházi dogmatizmus lényegét, és ebben segítségükre volt a tömegek bibliaismerete és demokratikus nevelése, akiknek első olvasókönyve az Evangéliumok és az Újszövetség más részei voltak. Ilyen volt a háttér és a főszereplők.

4. A VÁROS PARANCSNOKA ELFOGADTA MEXIA TANÍTÁSAIT – Egy másik katolikus könyv, melyet Pacífico Otero atya írt, további fényt vet Ramos Mexiára katolikus szempontból. Otero kijelenti, hogy Ramos Mexia „hatalmas, ellentmondást nem tűrő eretnek”, aki a „dél hőségnek” kiáltotta ki magát. A Castaneda által felhozott jogos vádat idézi ellene. Azzal vádolta Ramos Mexiát, hogy egy „eretnek”, aki elégette a „szentképeket” és „hat egyházi iskolát hozott létre a déli tartományban a parancsnokok és a kormány tudtával és teljes egyetértésével – a parancsnok „olyan alaposan áttért, hogy ő kezdeményezte a Ramos Mexia által vallott új vallás bevezetését a helyőrségen és a tartomány *tanyáin* (ranches).”

Továbbá, Mexia tanításait megtartották mindkét településen anélkül, hogy egy lélek is szembeszállt volna vele, kivéve a kormányzó *birtokának* egy előmunkását, a Tutumcán-i Manuel Gramajot. Castaneda továbbá azt állította, hogy hét éve a kormány nem tett semmilyen lépést ez ellen a „hamis kijelentéseket tevő” egyén ellen. **(934)** És ezért kiáltották gyakran azt Kaquel-ben, hogy „*Viva la ley de Ramos*” (Éljen sokáig Ramos törvénye!)⁴⁶ „*Ley de Ramos*” ezzel hangosan helyeselte a nép Ramos törvényét és tanítását, és forradalmasította a tartomány déli részét, mely megrémítette a papságot és kiprovokálta a Buenos Aires-i kormány félelmét, ami végül is korlátozó intézkedéseket vont maga után.

VIII. A szombat-vasárnap kérdését az összeütközés középpontjába helyezi

A tanulmányt, *The Gospel That Is Presented Before the Nation by the Citizen Francisco Ramos Mexia* (Az evangéliumról, ahogy azt Francisco Ramos Mexia állampolgár bemutatta a nép előtt), 1820-ban ő maga tette közzé, a nemzeten végig söprő reform hullám közepén. Röviddel ez előtt a polgárság felhívta testvérét Idelfonso Ramos Mexiát, hogy ezekben a féktelenül örvénylő ügyekben lépjen fel, mint Buenos Aires kormányzója. Don Francisco saját missziója reformátori karrierjének csúcsa az volt, a saját nyilatkozata szerint (az iratokban az ő tanyáin nyugalom volt), hogy bizonyos alapelveket fogalmazzanak meg a zavaró elemek közepette, melyek semmiféle törvényt, sem rendet nem ismernek el – és mindez az államnak és az egyháznak, a függetlenségért és az egyházi reformokért vívott viharos harcának közepette.⁴⁷

1. A SZOMBAT A NAGY KÜZDELEM KÖZÉPPONTJA – Ebben a klasszikus tanulmányban Ramos Mexia összefoglalja az egész teremtet világ küzdelmét, mely Ádám napjaitól kezdve zajlik a hitetlen emberek, akik hajlamosak a bálványimádásra és pogányok, és a hívők között, akik hisznek

Jézus Krisztusnak a vére és áldozata általi közbenjárásában. Bátran jelentette ki, hogy a vasárnap az előbbiek jelképe volt, és a hetedik napi szombat az utóbbiak szent jelképe – a hívők és Teremtőjük közötti jel. Szembeállította Ábelt, aki hitt az igazi húsvéti bárányban (akinek vére a földről kiáltott fel a Teremtőhöz) azzal a Kainnal, vagy az olyan férfiakkal, akik a templomban folytatták szentségtelen kereskedésüket. Majd hozzáfűzi:

(935) „Töröljük ki emlékezetünkéből, hogy a vasárnap a hetedik nap,⁴⁸ és állítsuk helyre a szombat csodálatos törvényét a Teremtő akarata szerint.”⁴⁹

2. A HATÓSÁGOK ELLENZIK AZ Ő SZOMBATÜNNEPLÉSÉT – Ricci professzor 35 oldalas tanulmányában, melynek címe: *Francisco Ramos Mexia: Un heterodoxo como hombre de genio y como precursor* (an Argentine heterodox as a man of genius and a forerunner – Egy argentin eretnek, mint lángész és előhírnök) kijelenti, hogy „hazánkfia *sabatista* (szombattartó) is volt.”⁵⁰ Ricci idéz egy másik iratból is, melyet az Argentin Köztársaság általános levéltárában talált, amely szerint 1821. december 11-én az egyházi és világi hatóságok összefogtak a politikai vezetéssel, hogy arra kényszerítsék Ramos Mexiát, „tartózkodjon az olyan gyakorlatok támogatásától, melyek ellenkeznek annak a földnek a szokásaival”, mivel úgy találták, hogy „a szombat megszentelését bevezették azon a területen.”

3. KÜLÖNBÖZŐ TELEPÜLÉSEKEN A SZOMBATOT ÜNNEPELTÉK – A Függelékben a jelzésrendszer II. – VI. sorozatában Ramos Mexiáról bizonyos jogi kiváltságok vannak feljegyezve Kaquelben 1814-ben és 1821-ben, és súlyos fejleményekről, „botányos vallásellenes” tevékenységről számol be, melyeket a Ramos Mexia farmján az indiánokkal szemben követtek el, és utasították őt, hogy hat napon belül jelenjen meg Buenos Aires-ben.⁵¹ Arról, hogy letartóztatták az *El Centinela* (The Sentinel – Az őrszem) folyóirat tudósít 1822. szeptember 8-án, és utasították, hogy hagyja abba a szombat megtartását.

1821 februárjában Kaquel parancsnoka maga jelentette a kormánynak, hogy egy másik indián támadástól tartva, összeszedte Ramos Mexia házában az összegyűjtött hadi anyagot. A Függelék VI. szerint 1821 decemberében a püspökség fő plébánosa tájékoztatja a kormány miniszterét, hogy a vizsgálat megállapította azt a tényt, hogy ez „zsidó szertartás” [„a szombat megszentelése”]. **(936)** Ezért intézkedéseket kértek, hogy engedélyezzék „ennek a gonosznak a kiirtását”.⁵²

Hozzá kell tennünk, hogy nemcsak Ramos Mexia Miraflores-i birtokán, közel Kaquel-Huincul-hoz ünnepeltek szombatot, hanem Buenos Aires-hez

közeli farmján egy csoport, a már ismert Los Tapialas-on, a Salado folyótól délre, és a Patria-i birtokon. Délen hat tanszéket létesített vagy teológiai tanári állást, nyilvánvalóan Miraflores környékén és az Ailla-Mahuida (New Hills), más néven Llamóida-i indián táborban. Tehát a szombat megünneplése eléggé elterjedt volt.

IX. Összefoglalás Ramos Mexia tevékenységéről

Amint kiderült Francisco Ramos Mexia nemcsak hazafi és a békeszerződések diplomatikus közvetítője volt, hanem lelki atya, prédikátor, teológus és író, akinek rendkívüli adottsága volt az eredeti teológiai gondolkodásra. Akár Keresztelő János a pusztában, Ramos Mexia csöndes menedéket talált Kaquel-ben, ebben a sivatagos országrészben, távol a Buenos Aires-ben és környékén lévő egyházi és politikai zavargások forgatagától, a XIX. század első évtizedeiben. Argentínában jelentős széthúzás volt a Spanyolországtól és az egyháztól való függetlenségért vívott korabeli küzdelemben. De a Bibliával, mint útikönyvvél Ramos Mexia kiépítette magának a keresztény hit, reménység és hittételek rendszerét, ami az igazi protestántizmus lényege.

Adventváró volt, aki vágyott Krisztus közeli eljövetelére. Tudta, hogy a gonoszság éjszakája és sötét zűrzavar veszi őt körül, de látta a fényes Hajnalcsillagot, mely a közelgő napot hirdette, mikor a halottak új életre támadnak majd fel. És mindezt hozzásatolta a hetedik napi szombathoz, az Istenhez való hűsége jeleként. Állította, hogy a Mindenható adta neki ezt az üzenetet, és ő soha nem hallgatott, miután megkapta megbízatását. Nemcsak bátor ember volt, de tisztelte Istent, és a rábízott hitet megtartotta. Ilyen volt Ramos Mexia, argentin hazafi és a hetedik napi szombat korabeli hírnöke Dél-Amerikában.

(937)

X. Skót Begg – összekeveri az adventet, a próféciákat és a szombatot

A hetedik napi szombat egy másik XIX. századi hírnöke kezdett hallatni magáról JAMES A. BEGG volt (1800-1868),⁵³ aki a skóciai Paisley-ben született. Apja tanár volt, akitől szabadelvű nevelést kapott. Ezután Begg nyomdaipari tanuló lett, amit néhány évig folytatott. Ezt követően könyv-és írószer kereskedő lett Glasgow-ban, de ugyanakkor prófétikus, hittudományi és más bibliai témájú munkák kiadója is, melyeknek egy része a saját munkája volt. És megmaradt szorgalmas tanulónak még idős korában is. Kitűnően beszélt

angolul, és elismert helyet vívott ki a kor prófécia-értelmezői között.⁵⁴ Míg különösen vonzódott a biblia próféciákhoz, más biblia tudományról – geológia, teremtés, özönvíz – is tartott előadásokat.

Fiatalkorában a skót református presbiteri egyház tagja volt, de a próféciákról való kérdésben különbözött felfogása az egyháztól. Fiatal szívét megragadta Krisztus közvetlen ezerév előtti második eljövételének hangoztatása, mely akkoriban végigsöpört Británián és Európán – és éppen akkor jött lendületbe Észak-Amerikában. És 1829-ben megjelent első kidása *A Connected View of Some of the Scriptural Evidence of the Redeemer's Speedy Personal Return* (A Megváltó gyors, személyes visszajövetelének bizonyítékával kapcsolatos szentírási nézete – később átdolgozta és kibővítette). Ezt követte 1831-ben a *The Scriptural Argument for the Coming of the Lord, Letters to a Minister of the Gospel, on His and Other Interpretations of Our Saviour's Predictions of His return, and – Christ's Speedy return in Glory* (Szentírási érvelés az Úr eljöveteléről az evangélium egyik írójának leveléből Megváltónk jóslatainak az író és mások szerinti magyarázata az Ő visszatéréséről és Krisztus gyors, dicsőséges megjelenéséről). 1832-ben kiadott egy röpiratot, *True Cause of the Prevalence of Pestilence* (A pestis eluralkodásának valódi oka) címen, 1835-ben pedig kiadta az *Extracts on Prophecy, Chiefly the Approaching Advent and Kingdom of Christ* (Szemelvények a próféciából, főleg Krisztus közelgő eljövételéről és királyságáról). Ebben 30 kiváló értelmezőtől idéz, ami bizonyítja széleskörű olvasottságát.

Begg különösen kihangsúlyozta és a kis szarvat **(938)** határozottan a pápai Antikrisztusnak és a prófécia Babilonjának tekinti, akire borzasztó ítéletek várnak. Akárcsak a legtöbb brit értelmező, ő is hangoztatta Izrael szó szerinti helyreállítását, és várakozással tekintett előre Törökország összeomlására. Beleértette a spiritizmust is, ami éppen most jelenik meg a láthatáron, a kor közelgő végének jelei között. 1832-től kezdve, röviddel első próféciáról szóló munkájának közzététele után, Begg a hetedik napi szombatot kezdte ünnepelni.⁵⁵

Pártolta a hetedik napi szombatot és ezután személyesen megünnepelte egészen a haláláig; 1840-ben érintkezésbe lépett az újonnan kiadott millerita *Signs of the Times*-szal (Idők Jelei), és elsőként üdvözölte az advent bátor amerikai hírnökét; felajánlotta egy cikksorozat folyamatos közlését a hetedik napi szombatról, melyet elutasítottak; első közleménye a Hetedik Napi Baptista *Sabbath Recorder*-ben jelent meg 1845 májusában New York-ban;⁵⁶ 1850-ben Glasgow-ban kiadott cikke *An Examination of the Authority for a*

Change of the Weekly Sabbath at the Resurrection of Christ (Krisztus feltámadásakor heti szombatnap megváltoztatására való felhatalmazás megvizsgálása); és végül keresztsége 1853. július 7-én Glasgowban J. W. Marton Plainfield-i (New Jersey) Hetedik Napi Baptista lelkész által, ezek mind részét képezik egy egyedülálló, lenyűgöző történetnek. És úgy látszik, hogy Begg az Ige tanulmányozásából győződött meg a hetedik napi szombat kötelező megtartásáról, és nem a baptistákkal való előzetes érintkezés révén.⁵⁷

Begg kezdeti ismerkedése a be nem teljesedett próféciákkal, honfitársától és presbiteriánus lelkészétől, Archibald Mason-tól⁵⁸ származott, akinek „alkalmi szószéki szolgálatokért” volt adósa.⁵⁹ *Összefüggő véleménye* volt a felelet a *Christian Instructor* egy tucat ellenséges cikkére. Gyakran hivatkozik Cuninghame, Faber, Way, Irving és Keith próféciára vonatkozó írásaira (mindez a *Prophetic Faith* III. kötetében van tárgyalva). **(939)** Szorgalmazza a prófécia tanulmányozását, ami megmutatja, hogyan határozták meg Krisztus első eljövételének idejét. Állítja, hogy az Antikrisztus el fog pusztulni az ezer év *előtt* Krisztus második eljövételének dicsőségétől.⁶⁰ Ez a Dániel 7 négy világhatalma után történik majd, a tíz nemzet idejében, amelyre Rómát felosztották, és a kis szarv, vagyis a pápai Antikrisztus idejében, amikor a tízszarvú fenevad megsemmisül.⁶¹

Ugyanaz a pusztítás látható a Jelenések hét pohara által, melyek közül a hatodik alatt a Török Birodalom kiszáradt, és melyek közül az utolsó ugyanúgy pusztítja el az Antikrisztust.⁶² Begg Jelenések 14:6-7. angyalí üzenetét Isten ítéletórájára alkalmazza közvetlen a titokzatos Babilon pusztítása előtt, és ezzel végleg legyőzi a 10 szarvat, mely hatalmat kapott egy órára a fenevaddal.⁶³ Az első feltámadás – állítja – vezeti be az ezer évet. A millennium előtti nagy vázlatprófécia ez:

„A hetedik fejezet (Dániel) tartalmazza – mint láttuk – az Antikrisztusról szóló elbeszélést, a megjövendőlt négy nagy világhatalmat, mely a fogságból való szabadulás kezdetétől a millenniumig terjed. A fentiek közül háromtól, ti. Babilontól, a perzsáktól és a görögöktől a kiterjedt uralom már régen elmúlt; és amint azt már előre megjövendőlték a negyedik, vagyis a Római Birodalom, hogy 'ebből a királyságból tíz szarv, tíz király fog támadni,' ilyenképpen a megosztott tíz királyság alkotja a jelenlegi európai uralkodóházakat, mely állapotban évszázadok óta megmaradtak. Az Antikrisztus felemelkedését megjövendőlték, amint egy kis szarv nő fel ezek közül a szarvak vagy országok közül; akinek istenkáromlásáról beszámol, de ítéltök ülnek le és az ő hatalmát az Öregkorú elveszi, hogy megrontassék és végleg elveszen.”⁶⁴

Megértette, hogy ezek ugyanazok a királyságok, mint amit a Dániel 2 nagy állóképe ábrázol. A Római Birodalmat alkotó lábszárak és lábfejek, és

annak felosztása, a jelenlegi európai királyságokat megjelenítő tíz láb bűjj, a vas és az agyag keveredésével, mint a „királyi családok összeházasodása”, és az egész „darabokra törik, amikor Krisztus eljön az ég felhőiben, hogy megalapítsa az ő országát, 'mely más népre nem száll át'.” (940) Ez egyidejű a hetedik angyal megszólalásával, mikor e föld királyságai a mi Urunk királyságaivá válnak, és Babilon leomlását mennyei diadalkiáltás jelenti be.⁶⁵

Británia egyike Dániel 2 tíz „lábujjának” és Dániel 7 tíz „szarvának”, és részese lesz az összes többi nemzet elpusztulásának. Begg úgy tekint a 2300 év végére, mint ami meghatározza „Isten dicsósége hatalmas évét.”⁶⁶ És Törökország nemcsak a hatodik pohár csapásának különleges tárgya, de ugyanúgy Dániel 11. fejezetében is szó van róla. Begg szerint „Dániel, mikor megjósolja az ottomán hatalom végső megdöntését (ez a megállapítása általánosan elfogadott, most nem térünk ki az indokokra, amelyekre alapozzák), hogy 'megriasztják őt NAPKELETRŐL és ÉSZAKRÓL jövő hírek'. Dán. 11:44.”⁶⁷

Ilyen volt röviden a szombattartó Begg prófécia-értelmezése.

Begg ezekkel a szavakkal ajánlotta fel a szombatról szóló cikkeit az amerikai *Idők Jeleinek*:

„Egy kis szabad időt kellett engedélyeznem úgymond a magam számára az üzleti elfoglaltságomból, melyet a kellemesebb szerzői munkával tölthessek el, időközben egy munkát kell elvégezni a *hetedik nap*, mint keresztény szombat iránti elkötelezettségemből kifolyólag, melyet most készítek elő kiadásra. És ha megfelelne, örömmel küldenék jegyzeteket egy előadássorozatról prófétikus témában, melyeket itt mellékelek.”⁶⁸

Azonban ezek a tanulmányok, melyek magukba foglalták a szombat megjövendőlt megváltoztatását, elfogadhatatlanoknak látszottak ebben az időben az adventváróknak, mind Britániában, mind Amerikában. Miután visszautasították ezeket az ajánlatokat, kapcsolatba lépett a Hetediknapi Baptistákkal. És a *Sabbath Recorder* 1845. november 3-i számában megkezdett egy cikksorozatot „Original Sabbath Unchanged” (Az eredeti szombat változatlan) fő címmel. Ezekben az írásokban Begg következetesen állítja, hogy a vasárnapünneplés a II. Thess. 2. fejezetben vázolt eltávolodás közvetlen gyümölcse, melyet a reformáció nem hozott helyre.

JEGYZETEK

1. Samuel Beebe, An Humble Address to the Honourable Gordon Saltonstall, Esqr. Governor of His Majesties Colony of Connecticut in New England, 71. o.
2. Enrique Udaondo, Diccionario biografico argentino (1938), 882-883. o.; szintén két levélgyűjtemény (14 és 30, egyenként), melyet a patricius leszármazottai tartottak meg.

3. Mivel a spanyol nyelvterületen szokás szerint az apa nevét követi a család (Ramos) az anyáéval (Mexia), ezt a két családnevet – Ramos Mexia – állandóan együtt használják a jövőben.
4. Ezt a fejezetet a szerző Uruguayban és Argentínában írta, argentin tudósok hozzáféréseivel. Acharles A. Renfro, Leona Running és Leo Odom által spanyolból származó fordításokért fizetett adósság, valamint az anyagi források és Ramos Mexia fiú unokájáról készített fényképek itt vannak feljegyezve. D. Hammerly Dupuy további kutatása kiegészítette a bizonyítékokat.
5. Clemente Ricci, Un puritano argentino, 3.4.7.8. ol. (Az 1913. szeptemberi La Reforma-ban is).
6. I. m. 7.8. o.
7. Lás Prophetic Faith, III. kötet. 303-324. o.
8. G. Ricci, Un puritano argentino, 10. o.
9. I. m. 11-15. o. Bizonyíték Adolfo Saldias történész hiteles másolatához, hogy az eredeti a saját archívumában található. Vida y escriotes del Padre Castaneda, 201. 202. o.
10. Clemente Ricci, En la penumbra de la historia, 7. o. (a La Reforma-ban, 1912. decemberben is).
11. I. m. 13. p.
12. On Lacunza, lásd Prophetic Faith, III. kötet. 303-324. o.
13. Clemente Ricci, Francisco Ramos Mexia: „Un heterodoxo argentino como hombre de genio y como precursor,” 6.7. o. (a La Reforma-ban 1923. júliusban is)
14. I.m. (szintén a Prophetic Faith-ben I. kötet 683-716. o.)
15. I. m. 8. 9. o.
16. I. m. 9.10. o.
17. Clemente Ricci, Francisco Ramos Mexia y el Padre Lacunza, 9-12. o. (a La Reforma-ban 1929. májusban is)
18. A Buenos Airesi Egyetem Filozófia Tanszéke és Levéltára Történelmi Vizsgálati Intézete által kiadva.
19. Ricci, Francisco Ramos Mexia y el Padre Lacunza, 11. 12. o.
20. Ricci, Francisco Ramos Mexia: Un heterodoxo argentino II. O. (a La Reforma-ban 1923. júliusban is)
21. I. m.
22. I. m. 21. o.
23. I. m. 22. 23. o.
24. I. m. 23. 24. o.
25. Ramos Mexia margójegyzetei Lacunzanánál II. kötet. 28. o.
26. I. m. 134. o.
27. I. m. 25.26.o.
28. I. m. 27. o.
29. JOSEPH LANCASTER (1778-1838 a Lancasteri felügyelői oktatási rendszer megalapítója, mivel egy tanár gondozása alatt több, mint ezer tanuló volt. Ő tökéletesítette az Andrew Bell rendszerét. Megnyerte a királyi támogatást, megalapította a Lancasteri Királyi Társaságot, és iskolákat hozott létre. Ebből alakult ki a non-konformista egyházak által támogatott Angol és Külföldi Iskolai Társaság. A terv elterjedt Hollandiában, Franciaországban és Németországban, valamint az Egyesült Államokban. Ezután kiterjesztették Mexicora és a többi Dél-Amerikai országra.

30. Jesús Romero Flores, Historia de la civilización mexicana, 246-248. o.
31. Domingo Amunátegui Solar, El Sistme de Lancaster en Chile i en otros países Sud-Americanos (Santiago, 1895), 14-19. o.
32. I. m. 20-31. 220. 360. 49. o.
33. Desenganador Gauchi-Poltico, 1822. augusztus 20. 543. o.
34. Arturo Capdevila, La santa furia del Padre Castaneda, 32. o. 1833-ban jelentette meg a rövid életű Spanyol Köztársaság alatt (1831-39) egy XIX. századi sorozatban egy ember, azok közül, akik Spanyolországban és Latin Amerikában harcoltak a gondolkodási- és vallásszabadság mellett vagy ellen.
35. I. m. 189. o.
36. I. m. 220. o.
37. I. m. 191-194. o.
38. I. m. 196. 197. o.
39. Adolfo Saldías, Vida y escritos del Padre Castaneda, 83. o. Saldías is author of nineteen volumes.
40. I. m. 120. o.
41. I. m. 198.199. o.
42. I. m. 199. o.
43. I. m. 220. 221. o.
44. I. m. 201. 202. o.
45. I. m. 203-222. o.
46. Otero, El Padre Castaneda, 51. o. lábjegyzet (1)
47. Ricci, En la penumbra de la historia, 15-25. o.
48. Ramos Mexiának nyilvánvalóan azzal kellett szembenéznie, hogy a hét hétfőn kezdődik és vasárnap, mint a hetedik napon fejeződik be, miközben azzal érvelt, hogy a kérdésbe beletartozik „a szombat eredeti törvényének kényes helyreállítása”, amely a Biblia szerint a hét hetedik napja volt.
49. I. m. 26. o. (of Ramos Mexia's The Gospel 12. o.)
50. I.m. 31. o.
51. Ricci, Francisco Ramos Mexía y el Padre Lacunza, 24-27. o.
52. I.m. 27-30. o.
53. Korábban említettük a Prophetic Faith III. kötet 560-564. oldalán
54. William Fulton, „James A. Begg. Egy Előadás emlékirata” (eredetileg A tanított tantételek összefoglalása a keresztény imaházban . . .Glasgow-ban, utóbbi időben A. James Begg által); lásd az 1869. május 13. és 20. Sabbath Recorder 77. 81. o. is. Begg-t nagyra becsülte William Anderson az Apology for Millennial Doctrine című könyvében, 1. rész 63. o.
55. Levél J. A. Begg-től George B. Utter szerkesztőnek, Sabbath Recorder, 1845. május 1. 175. o.
56. Sabbath Recorder, 1845. május 1. 175. o.; 1845. október 31. 73. o.; 1845. november 13. 81. o.
57. In this conclusionbn Corliss F. Randolph, historian of the Seventh Day Baptists, cours. (Levél a szerzőtől, „Maplewood, New Yersey, 1935. február 11.”)
58. Lásd Prophetic Faith III. kötet. 396-404. o.
59. James A. Begg, A Megváltó visszatérésének néhány bibliai bizonyítékkal összefüggő nézete, ix. 43, 79, 87, 142.
60. I. m. 143, 191. o.

- 61. I. m. 148, 149, 190, 191. o.
- 62. I. m. 150, 243. o.
- 63. I. m. 152, 153. o.
- 64. I. m. 190. 191. o.
- 65. I. m. 192, 193, 232. o.
- 66. I. m. 232. o.
- 67. I. m. 24. o. (eredetiben dőlt betűvel szedve).
- 68. James A. Begg. Levél 1840 (1841?) január 28-ára dátumozva, a Signs of the Times-ban 1841. április 1. 3. o.